

KOLLISJONEN

AV SVERRE UDNÆS

RIKSTEATRET

«ASKELOADDEN»

Programredaktør: ..... Torhild Viken
I redaksjonen: ..... Inger Brun, Anne Marie Krafft, Janecke Madsen
Foto: ..... Frits Solvang
Trykk: ..... Enersens Trykkeri a.s. Oslo
Kostymer og dekorasjoner er laget på Riksteatrets verksteder under ledelse av Solveig Engh og Ole Vestby.

2190170

*Oppførelsen av
skuespillet «Kollisjonen».
Noen bemerkninger
fra instruktøren Gunnar Oloram*

Man får et stykke alvor mellom hendene — (forfatteren foretrekker å kalle sitt skuespill det: et stykke alvor, på tross av all den bevegende komikk det rommer, alle de rare krumspring i sinn og sanser oss får oss til å smile, — dels gjenkjennende, dels overrumplet) — et stykke påtrengende brennaktuelt alvor.—

Man får også besatt stykkets fire roller med fire fine skuespillere av Riksteatrets ensemble: Carsten Byhring, Inger Jacobsen, Bente Brunvoll og Per Skift, rollene er sterke og spennende utfordringer til deres talent, her skulle noe sentralt vesentlig og interessevekkende kunne skje. En nåtidssituasjon, et sammenstøt mellom mennesker og mellom mennesker og samfunn — preget av tilstanden i nerver og sinn hos hverdagsskjebner av i dag. Ment som et bilde, en vekker. Og i en form som også er ny og urovekkende, med poesien og drømmen og angsten hånd i hånd.

Fra første stund i godt samarbeid med scenografen Einar Dahl og videre i inspirerende samvirke med komponisten Arild Broman, hvis særpregede musikk øker forestillingens pulsslag og utvider vår fornemmelse, — har prøvetiden vært fin og full av berikende arbeidsproblemer, som seg hør og bør.

Sverre Udnæs' spill har vært oppført i Oslo i hans egen iscenesettelse. Imidlertid er det jo Riksteatrets innlysende oppgave også å gjøre sitt store publikum i det øvrige Norge delaktig i norsk nåtidsdramatikks mest interessevekkende framstøt, og da kommer man ikke utenom Sverre Udnæs. Og man unngår vanskelig «Kollisjonen».

Dette er en nyinnstudering. Forestillingen vil framtre i sin egen form.

Måtte den vinne gehør, mottas med åpne sanser — og reageres på!

Gunnar Oloram

Carsten Byhring

SVERRE UDNÆS

Sverre Udnæs er født i 1939 og bare 41 år gammel har han en betydelig produksjon bak seg.

Han begynte å arbeide i produksjonsavdelingen i Fjernsynet, og var med og laget moroprogrammer sammen med Harald Heide-Steen jr. Han ble opptatt av fjernsynet som et medium for å uttrykke sine tanker og følelser. Det var derfor naturlig at hans første skuespill ble skrevet for fjernsyn.

Sverre Udnæs debuterte som dramatiker i fjernsynsteatret i 1966 med «Lek». Så fulgte «Og du?», «Barbara», «Aske» og «Visittid». Våren 1979 ble «Skallet» sendt i fjernsynet. Dette spillet var opprinnelig laget for Radioteatret og framført der i 1978. Udnæs' hittil siste skuespill for fjernsynsteatret, «Løvfall», ble vist høsten 1980.

«I dette hvite lyset» fikk urpremiere på Rogaland Teater i 1976. Senere kom «Vinger» med uroppførelse under festspillene i Bergen. Dette skuespillet ble senere oppført på Nationaltheatret med forfatteren som instruktør.

Sverre Udnæs regnes i dag for en av våre mest skapende unge dramatikere. Hans virksomhet som instruktør for egne og andres verker er også stor og omfattende. Han har satt opp forestillinger for fjernsynet og for forskjellige teatre, og laget filmer.

«Sverre Udnæs bryr seg om men-

nesker», skrev en anmelder etter å ha sett et av hans stykker. Og Sverre Udnæs har aldri skrevet noe likegyldig. Handlingen i skuespillene hans foregår alltid i vår egen tid. Opplegget er enkelt, vi møter vanlige mennesker — mennesker vi kjenner — og kjenner igjen. De er ofte tapere i en verden som synes mer og mer fiendtlig. Hans personer greier ikke å tilpasse seg, de er ikke vellykkede nok, er ensomme og søkende. Mange av dem orker ikke lenger å leke «være-glad-leken».

Det er sagt om Sverre Udnæs at han tør bruke alle de ordene som ikke lenger er moteriktige, ord som skildrer vårt kontaktbehov og vår innelåste varme.

Med sin sans for replikker, for humor og for å skape naturlige situasjoner, er Sverre Udnæs en dramatiker som får sine mennesker til å leve inne i oss lenge etter at forestillingen er slutt. Sverre Udnæs skuespill angår oss alle.

Fra venstre: Siv Skjønberg, Gunnar Orlam og Einar Dahl

Den unge Siv Skjønberg har vært medarbeider i oppsetningen — og nedenfor reflekterer hun over tanker dette stoffet har vakt hos henne.

Sverre Udnæs kaller selv Kollisjonen for et stykke alvor..... og alvor er det, urovekkende. Kollisjonen er blitt et spill på utviklingen fra annen verdenskrig og frem til i dag, hvor det å være menneske ble fortrengt til fordel for det materielle. «Vi gikk oss vill i tingene,» sier Sonja ..... «vi glemte å leve». Men hvorfor, hvorfor gikk det slik? Hvorfor sitter vi i dag med overfylte nerveklivninger og folkesykdommer som stress, muskelspenninger og alkoholisme? Hvordan kan det ha seg at vi i dag har barn som aldri har sett sine besteforeldre skjønt de bare bor noen mil fra hverandre, at gamle mennesker dør alene fordi barna deres ikke har tid, og hvorfor stiger voldsstatistikken? Hva var grunnen til Dans «smell», hvor stor er nødvendigheten av Sonjas «gjennomsiktige timer»?

Norge lå i krig fra 1940 til 1945, en krig som ikke bare krevde menneskeliv, men også gav fattigdom og slit. Folket hadde nå levd med sult, mørke og redsel i 5 år, så da freden kom, ville man leve. Leve lyst og enkelt. Man ville arbeide for retten til å bo, retten til mat ..... retten til frihet. Arbeiderpartiet kom til makten, og på programmet stod det løfter om skole for alle, syketrygd, pensjonsordninger og hjelp til finansiering av boliger osv. Det ble gitt støtte til forskning som ville gjøre hverdagen enklere og tryggere. Norge vendte seg ut mot Vesten og Amerika. Man ville skape et velferds-Norge.

Midt i denne karusellen av optimisme finner vi enkeltmennesket, mennesker som Ruth og Dan. De var unge og fulle av pågangsmot, de ville være med på å danne velferds-

Inger Jacobsen og Carsten Byhring

Norge. Dan arbeidet for en utdanning, han ville tjene penger nok til å bygge et hus til seg og Ruth. I utkanten av Oslo ca. 1950 stod huset ferdig, selvgjort da det ikke var noen overflod i etterkrigsårene. Ruth var i slutten av 20-årene, Dan et par år eldre — et ungt par på første trinn av «status-stigen».

Dan sier selv i teksten: «Alt så i grunnen greit ut — rett fram lik-som.» «Men det gikk gærn't.» Ja, hvorfor gikk det egentlig galt? Hvorfor sitter vi idag med selvmord, ensomhet, depresjoner og nerveproblemer som hverdagskost? Jo, vi gikk oss vill i materialismen. Suksessen ble det viktigste. Vi var effektive, men glemte å leve. Vårt status-jag har gått på bekostning av det å være menneske, av det å ha medmenneskelig ansvar, av det å være rett og slett deg og meg. Samfunnet krever av deg at du skal fungere knirkefritt, ha en utdanning og være aktiv og dyktig. Men hva da med de som i dag blir kalt «tape-re», de som unnviker fra det «normale», de som stopper opp, hopper av eller protesterer? Dan fungerer

ikke, han greide ikke, eller ville ikke være med på karusellen, stresset. Han unnvek fra det «normale» ved å føle.

Hos Udnæs får de to «unormale» kontakt. De fungerer seg imellom, selv om de snakker forskjellig språk. Dan hoppet av og resignerte mens Sonja kjemper videre på sin måte. Hun har funnet de «gjennomsiktige timene», roen, verdiene — kanskje «overlevingstimene». «Alle mennesker kommer fra morgenlandet» — alle mennesker har en begynnelse, en harmoni.

Man sier at Sonja er «syk» og at Dan er «taperen», de to «unormale» som ikke kunne tilpasse seg de «normale». Men hva er normalt? Trenger vi ikke nettopp mennesker som Dan og i første rekke Sonja, mennesker som føler og reagerer på samfunnets harde kynisme? Er det ikke på tide at vi rydder denne kynismen av veien, slik at følsomhet, varme og fantasi får leve, uten å bli kvalt? Trenger vi ikke nettopp en «kollisjon» mellom mennesket og samfunnet?

Sverre Udnæs
KOLLISJONEN

Regi: ..... **Gunnar Olram**
Musikk: ..... **Arild Boman**
Scenografi: ..... **Einar Dahl**
Regiassistent: ..... **Siv Skjønberg**
Hår/sminke: ..... **Hanne Revold**
Språkkonsulent: ..... **Dag Gundersen**

Rollene:

Sonja: ..... **BENTE JOHANNE BRUNVOLL**
Dan: ..... **CARSTEN BYHRING**
Ruth: ..... **INGER JACOBSEN**
Roy: ..... **PER SKIFT**

Turneleder/inspisient: ..... **Preben Landmark**
Oppsetningsleder: ..... **Knut Bakke**
Stillverkskjører: ..... **Stein Hammer**
Teknikere: **Björg Byhring, Jorunn Helgesen, Jorid Stamnes**

Turnéstart i Lillehammer 13. januar 1981.
Forestillingen varer ca. 2 timer med pause.

Carsten Byhring og Per Skift.

Fra Arild Boman som har laget musikken til «Kollisjonen»

Arild Boman, sosiolog, komponist. Forsker ved Institutt for samfunnsforskning, Oslo. TV- produksjonskurs i NRK. Studiereiser i Europa og Afrika.

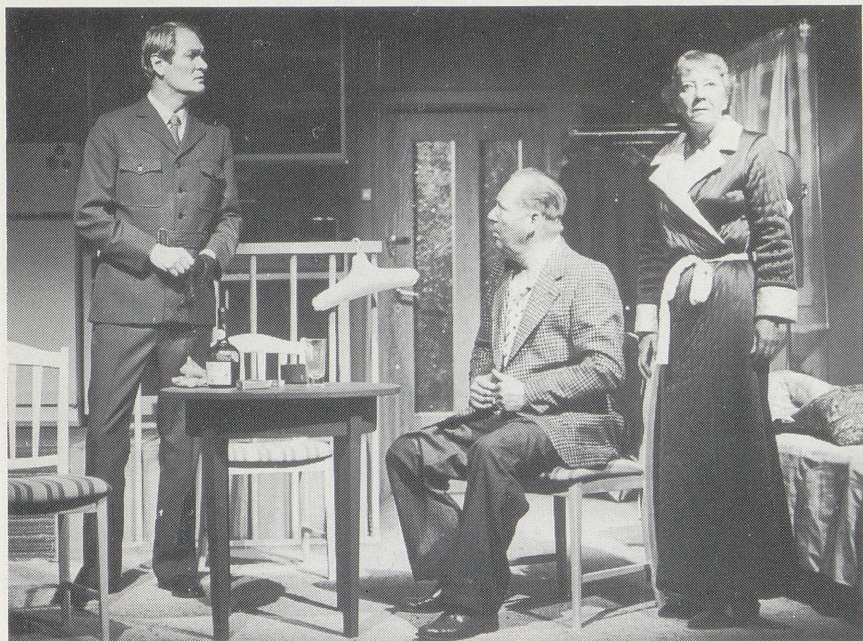
Arild Broman

Har som komponist særlig skrevet filmmusikk, tv-, kirke-, teater-, kammermusikk, datamaskinmusikk og annen eksperimentell musikk. Noen sentrale verk: For film: musikken til Oddvar Bull Tuhus' «Rødblått Paradis» (Norsk Film a/s). For tv: «Diade» (I og II.) Kirkemusikk: «ECUMENE» (orkesterverk komponert med datamaskin). Eksperimentmusikk: «Videografisk Musikkstykke No. 2», «Interludium» (representerte Norge på Bienalen i Paris). Annen musikk: «Against Escapism», «Blues & Rhytm & Blues», «Sabeltanntigeren» (til diktet av Tarjei Vesaas). For teater: musikk til Megan Terru's «Oppbevares tett lukket» (Nationalteatret og Trøndelag Teater), Aischylos' «Persarane» (Det Norske teatret, gruppearbeid), Henrik Ibsens «Catalina», «Hærmennene på Helgeland», «Fru Inger til Østråt» (Riksteatret).

Musikk og det utenfor—

Ut fra vår tids musikalske og tekniske muligheter vil arbeid med

musikk ofte vil medføre eksperimentering og utprøving. Og veien til forskningsmessige undersøkelser av musikk kan da være ganske kort. En støter her på forskningsområder der undersøkelser av musikk kan bidra til å avdekke også videre sammenhenger og utviklingstendenser i samfunnet. For eksempel kan en ved å undersøke spredningen av musikkformer i forskjellige deler av verden kaste lys over hvordan massemedier som fjernsyn, radio, plater, kassetter, nye video- og satellittsystemer, for å nevne noen, virker på kultur- og samfunnsutvikling, -nasjonalt og internasjonalt. Ved Institutt for Samfunnsforskning omfatter slike forskningsprosjekter land i Europa, Afrika, Asia og Latin-Amerika. Dessuten drives her praktiske forsøk med nye medier, f.eks. video, for å undersøke nye bruksmåter for disse, bl.a. innenfor musikk. — Såvel i vårt som i andre land trekkes det således forbindelseslinjer mellom forskning, samfunn og musikk.

Fra v. Per Skift, Carsten Byhring, Inger Jacobsen

Musikken til «Kollisjonen»

Fortsatt har imidlertid musikk sitt eget grunnlag, sin egenart som kan søkes i gamle, men også i vår tids nye forutsetninger, sosialt, teknisk, klangmessig.

I musikken til «Kollisjonen» er det brukt 4 — både tradisjonelle og mer eksperimentelle — klangbilder: 1. Moog synthesizer, et programmérbart elektronisk instrument med stor spennvidde og klangkonsistens, 2. Carl-Magnus Neumanns ganske unike og fyldige altsaksofon-sound, 3. pianoets renhet og skarphet, 4. orgelet, der klangen mer flyter fram som en elv. Dette materialet er tatt opp og i forskjellig grad bearbeidet i Riks-

teatrets nye lydstudio, til musikalske «klangristninger» i forestillingen.

Fra scenografen: Einar Dahl

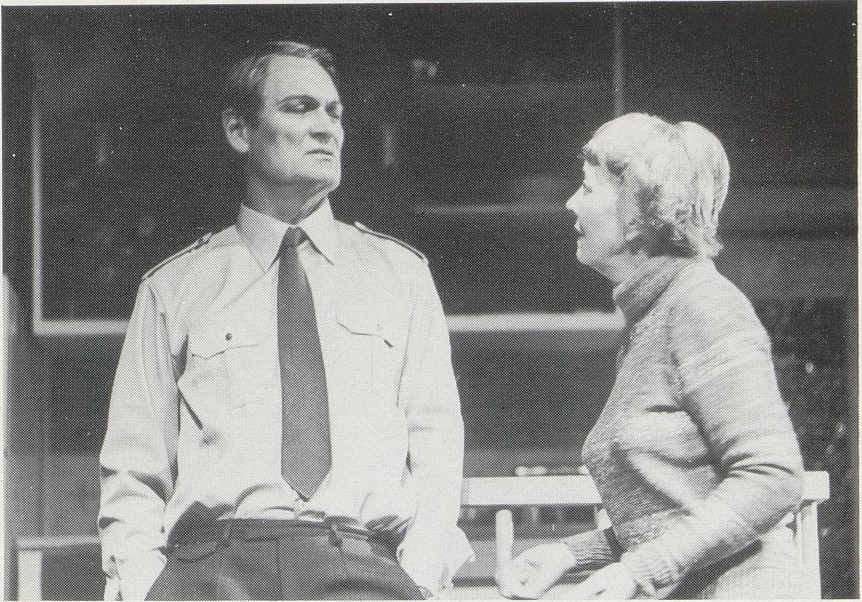
«Kollisjonen» beveger seg mellom lyrisk stemte scener og hverdagsrealisme. Denne blanding er det vi i scenografien (dekorasjonen, kostymene og lyset) har forsøkt å støtte opp under og forhåpentlig tilføye noe, gjennom det visuelle. Dette er gjort ved bl.a. urealistisk stemt lys og romavslutning, men likevel med konkrete gjenstander omkring menneskenes statusjag, kjønn, lengsel og poesi.

Bente Johanne Brunvoll og Inger Jacobsen

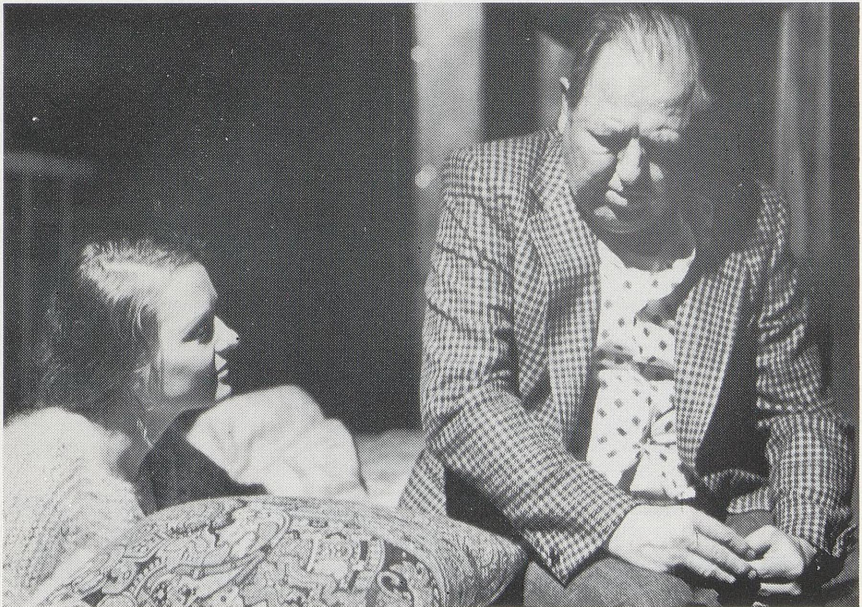
Fra v. Carsten Byhring, Inger Jacobsen, Per Skift

Inger Jacobsen og Per Skift

Bente Johanne Brunvoll og Carsten Byhring

Flyet som kostet \$1

Denne B-17 «Flying Fortress» ble overtatt fra det amerikanske flyvåpen i 1945 for en pris av \$1.

Hadde flyet til en dollar vært en del av vår flypark i lang tid, ville SAS neppe utviklet seg til å bli et av verdens største internasjonale flyselskap.

Men i de dager, da tilgangen på materiell var knapp og økonomien stram, var dette flyet et funn: En utrangert flyvende festning med en rekke tokt over Europa bak seg, var med visse modifikasjoner vel egnet for de aktuelle oppgaver.

Velegnet – med visse modifikasjoner har i alle år vært et gjennomgangstema for SAS flykjøp. Fra denne flyvende festningen, som ble modifisert til sivilt bruk av SAAB og frem til A 300 som gjennomgikk 400 større og mindre endringer før den ble SAS Airbus.

SAS Airbus er den første A 300 med Pratt & Whitney-motorer – de samme som SAS bruker i sine 747 Jumbojet. Dermed kan folkene på SAS' verkstedsbase gå til full overhaling av en motor-type de kjenner og har

lang trening med. Vi kan med andre ord utnytte våre menneskelige, tekniske og økonomiske ressurser optimalt.

SAS Airbus har også andre og nyere bremser og ett av de fire flyene får dessuten en større dør med tanke på større palle-enheter. De to første SAS Airbus er allerede i trafikk.

Oslo, København, Stockholm, London, Paris og Madrid er nå med i SAS Airbusnett. Og i løpet av et knapt år, vil flåten av SAS Airbus være oppe i 4.

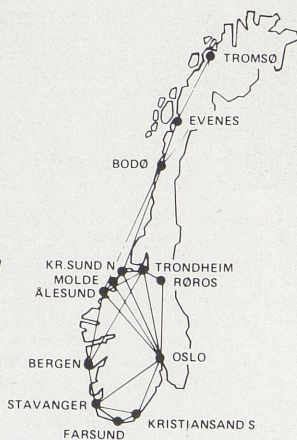
I tillegg har SAS opsjon på ytterligere 8 fly av denne typen som gir «widebody-komfort» til passasjerer også på kortere ruter, dvs. strekninger med en flytid på 1/2 til 4 1/2 time.

«Velegnet med visse modifikasjoner» koster SAS Airbus 165.000.000 kroner pr. stk. – eller \$ 33.000.000.

Vi regner likevel at SAS Airbus på alle måter er en bedre investering enn den som ble gjort den gang på \$1.

**Fly
i Norge
med...**

**BRAATHENS
SAFE**

Kollisjonen : av Sverre U

21g011103